

Reading the Relationship between Historicism and the Concept of Identity in the Modern Architecture Heritage of Tehran (1310-1320)

ARTICLE INFO

Article Type

Analytic Study

Authors

Majid riahizadeh

Mohammad mansur falamaki*

Mohammad Reza pourzargar

How to cite this article

Riahizadeh .M , Falamaki. M, Pourzargar.M Reading the Relationship between Historicism and the Concept of Identity in the Modern Architecture Heritage of Tehran (1310-1320) 2022 May 26;12(3):1-21.
<https://doi.net/dor>

ABSTRACT

Aims: The heritage of early modern architecture in the first Pahlavi era, represents the concept of identity in a new domain which could be attributed to discontinuity of traditional Iranian architecture. Historical architecture in the first Pahlavi era is one of the first attempts made to protract the identity of Iranian architecture in its new shape. The present study was an attempt to retrieve the roots and levels of the historical approach in the first Pahlavi era to explain how identity remains embedded in the modern architectural heritage of this era.

Methods: in the present qualitative study, a descriptive-analytical approach is used to decipher the relationship between the cultural values of modern architectural heritage and the concept of identity in architecture. Using relevant documents, the researcher has tried to explore the trend of architecture formation in the Pahlavi era. By studying library sources, the researcher has also tried to analyze the concept of identity in architecture as well as components affiliated with that. In the next step, an inferential approach is used to investigate the relationship between historicism and identity development in the modern architecture heritage and the results are used to analyze a series of selected buildings associated with the historicism current of the first Pahlavi era.

Findings: Imitative, schematic and conceptual historicism are three components of retrospective approach that are directly correlated with different levels of identity: formal, inferential and semantic.

Conclusion: In the architectural heritage of the first Pahlavi era, Identity is, from a historical perspective, formally transferred through a direct perception and objective adaptation to the attributes of historical architecture in Iran. In the wake of that, another group of buildings was formed, which transferred identity through content representation and as a result of indirect use of Iranian architectural elements and the refinement and abstraction of historical components. Despite emphasizing on similarities, these buildings actually depict a cultural distinction in architectural heritage of this era.

Keywords: Cultural Value, Modern Heritage, Modern Architecture, Contemporary Architecture, New Technologies, Identity, Sustainability.

CITATION LINKS

- [1] Gholami S, Soheili J, Rahbari Manesh, K... [2] Aghaeimehr M, Gharehbaglou M. Identity-Based... [3] Abrahamian E. A history of modern Iran... [4] Montazer B, Soltanzadeh H, Hosseini S... [5] Pourzargar M, Abedini H. Reading the Hidden... [6] Pourzargar M, Abedini H, Etemadi A... [7] Sabatsani N. Investigation of Effective ... [8] Soheili J, Diba D. How Government ... [9] Pourzargar M, Abedini H. Explaining ... [10] Esmailian Toussi H, Etesam E. Analysis... [11] Mahdaveinejad MJ, Nagahani N. [12] Mahdaveinejad MJ, Hamzenejad M... [13] Jamshidi Sh. Architectural Heritage ... [14] Mohammadjavadi MJ. High-performance... [15] Mahdaveinejad MJ, Bemanian, MR... [16] Mahdaveinejad MJ, Talebhashemi S... [17] Mahdaveinejad, MJ. Highperformance ... [18] Bani-Masoud, A. Contemporary ... [19] Bemanian MR. Factors affecting [20] Haghir S, Kamelnia H... [21] Yavari Kolour M, Ayvazian ... [22] Andaroodi E. Knowledge ... [23] Hanaei GH, Diba D ... [24] Feilden B M, Jo Kilehto J. ... [25] Nejad Ebrahimi A, Pourjafar M ... [26] Abbaszadeh M, Mohammad Moradi ... [27] Mason R. Assessing Values in ... [28] Lipe WD. Value and Meaning ... [29] Feilden B M. Conservation of ... [30] Poursarrajian M. Values of... [31] Mahdaveinejad MJ, Dideban M, Bazazzadeh ... [32] Rahimi R, Heidar Nattaj... [33] Shahbazi Chegeni B, Dadkhah... [34] Damyar S. Relationship ... [35] Taghvaie H. From Style... [36] Soleimani M, Etesam I, Habib... [37] Mirmoghataee M. Criteria for... [38] Atashinbar M. Continuity... [39] Khoddami Poor A, Zabihi H... [40] Vaezi M, Alimardani... [41] Pourjafar MR, Zabihi H, Sadat... [42] Parvizi E. Identifying... [43] Changizi N... [44] Javadi M, Boudagh ... [45] Nasr T, Majedi H ... [46] Bavar S. The Advent... [47] Haghir Jou A, Soltan Zadeh H... [48] Mahdizadeh S, Hanachee ... [49] Mirzahosseini M... [50] Ansari H. An Introduction... [51] Fardpour S, Dolatabadi F... [52] Falamaki ... [53] Joodat M R. The future... [54] Pakdaman B. A brief look... [55] Habibi S M. Description of... [56] Saremi AA. Sustainable values in Iranian... [57] Bani-Masoud A... [58] Ayatollahi H. Iran Book, History... [59] Kiani M... [60] Iraj J, Norouzborazjani V. Nikolai... [61] Mazhari M M, Armaghan M, Alborzi... [62] Joze... [63] Razavipour MS, Zakeri MM... [64] Hanachi P, mollazadeh [65] Mottaghi M, Norouzborazjani ... [66] Mahdaveinejad M, Bemanian M, Molaee... [67] Haghir S. Stylistics ... [68] Shirazi AA, Younessi M... [69] Etesam, I, & Mirmiran... [70] Daniel V. Nicolai Marcov... [71] Ghobadian V. Theories ... [72] Soltanzadeh S, Yosefi... [73] Rajabi P. Iranian ...

1. Department of Architecture, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Department of Architecture, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Correspond)

3. Department of Architecture, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

*Correspondence

Address: Abdolkarim Shariati Alley , Haft Tir Square , Tehran, Iran.

Email: moh.falamaki@iauctb.ac.ir

Phone: 02188307386

Article History

Received:

Accepted:

ePublished: 26 May 2022

خوانش نسبت تاریخ‌گرایی و مفهوم هویت

در میراث معماری مدرن شهر تهران

(۱۳۲۰-۱۳۱۰)

مجید ریاحی زاده^۱، محمدمنصور فلامکی^{۲*}، محمدرضا پورزرگر^۳

۱- گروه معماری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی،

تهران، ایران.

۲- گروه معماری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی،

تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

۳- گروه معماری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی،

تهران، ایران.

چکیده

اهداف: میراث معماری مدرن اولیه در دوره پهلوی اول، بیانگر مفهوم هویت ساحتی جدید بوده که حاصل انقطاع معماری سنتی ایران است. تجربه معماری تاریخ‌گرا در دوره پهلوی اول، از نخستین تلاش‌های صورت گرفته در راستای امتداد هویت معماری ایران در این قالب نوین می‌باشد. هدف از این پژوهش بازخوانی ریشه‌ها و سطوح رویکرد تاریخ‌گرا در دوره پهلوی اول است تا چگونگی استمرار هویت در میراث معماری مدرن این دوره تبیین گردد.

ابزار و روش‌ها: رویکرد این پژوهش کیفی است که با روشی توصیفی تحلیلی، ارتباط ارزش فرهنگی میراث معماری مدرن را با مفهوم هویت در معماری تبیین نموده، از طریق رجوع به اسناد مربوطه، روند شکل‌گیری معماری را در دوره پهلوی اول موردبررسی قرار داده و با مطالعه منابع کتابخانه‌ای، به واکاوی مفهوم هویت در معماری و مؤلفه‌های وابسته به آن می‌پردازد. سپس با روشی استنباطی، ارتباط سطوح تاریخ‌گرایی و هویت‌پذیری در میراث معماری مدرن را واکاوی نموده و بر اساس آن ابنیه منتخب از جریان تاریخ‌گرای پهلوی اول را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد.

یافته‌ها: تاریخ‌گرایی تقلیدی، الگویی و مفهومی سه سطح شکل‌دهنده رویکرد بازگشت به گذشته هستند که با مراحل مختلف هویت یعنی فرمی، استنباطی و معنایی ارتباط مستقیم دارند.

نتیجه‌گیری: هویت در میراث معماری دوره پهلوی اول با نگرش تاریخ‌گرا، در ابتدا از طریق برداشت مستقیم و انطباق عینی با شاخصه‌های معماری تاریخی ایران، به شکلی فرمی انتقال می‌یابد. در امتداد آن، گروهی دیگر از ابنیه شکل می‌گیرند، که هویت در آن‌ها به واسطه به‌کارگیری غیرمستقیم عناصر معماری ایران و پالایش و تجرید مؤلفه‌های تاریخی، از طریق بازنمایی محتوایی امتدادیافته و ضمن تأکید بر تشابه، تمایزی فرهنگی را در میراث معماری این دوران، به نمایش می‌گذارند.

کلمات کلیدی: ارزش فرهنگی، میراث مدرن، معماری مدرن، معماری معاصر، فناوری‌های نوین، هویت، پایداری.

مقدمه

در دوران پهلوی اول، با گرایش به نوگرایی و نوسازی، و بر پایه اصول جدیدی نظیر: ارتش نوین، بروکراسی دولتی و پشتیبانی دربار، فرآیند توسعه و تحولات بنیادینی که در سده‌های گذشته، اصلاح‌گرایان در پی آن بودند، به انجام رسیده و پیامدهای آن در سطوح مختلف جامعه ایران تسری می‌یابد. از آنجایی که معماری و شهر یکی از مهم‌ترین مظاهر توسعه‌یافتگی یک تمدن است، این دگرگونی‌های ساختاری و فراز نشیب‌های آن، همانند یک حرکت پویا بر تغییرات کالبدی، عملکردی و عینی حوزه معماری نیز تأثیر می‌گذارد. لذا معماری و شهرسازی ایران با چالش بزرگ هویتی، در میان سنت و مدرنیته و ارزش‌ها و آرمان‌های آن‌ها قرار می‌گیرد. از این رو دوره پهلوی اول به‌عنوان سرمنشأ تحولات بنیادین در ساختار معماری و شهرسازی مدرن ایران مطرح شده که انقطاع کامل معماری از جریان سنتی آن را در پی دارد و همانند نقطه عطفی تاریخی در روند معماری مدرن ایران موردتوجه می‌باشد. پیرو این تحولات، سنت دیرینه معماری ایران که طی قرون متمادی و مبتنی بر الگوهای درون سرزمینی تکامل‌یافته و از طوفان حوادث تاریخی و فرهنگی عبور کرده بود، در مقابل این توسعه همه‌جانبه تماماً مغلوب گردیده و معماری که در دوران قاجار با الگوهای بیگانه و فرنگی آمیخته‌شده بود در دوره پهلوی اول به‌طور کامل از میدان رقابت با گرایش‌های جدید و نوظهور خارج می‌گردد. [۸-۱] بر همین مبنا معماری دوره پهلوی اول، مجموعه‌ای جریان ساز و اثرگذار بر روند شکل‌گیری و تحول معماری مدرن ایران است. ماحصل این تحولات، پیدایش سبک‌هایی نوپدید و متنوع و ارائه گونه شناسی متفاوتی از معماری بود که در روند مطالعات معماری ایران جایگاه بسیار بااهمیتی دارد. این مسئله موجب شده تا ضرورت شناخت و حفظ ابنیه شاخص این دوران مسیری در جهت انتقال این مفاهیم و ارزش‌ها به نسل‌های آینده

باشد. معماری این عصر، بخش جدایی‌ناپذیر تاریخ معماری معاصر است که فراتر از میراث معماری به مثابه میراث فرهنگی قابل‌بررسی و مطالعه هستند. [۹-۱۲] میراث فرهنگی که بیانگر تحول و دگرگونی جامعه انسانی در آن دوران بوده و دارای قابلیت‌هایی در راستای تداوم فرهنگی و هویت در دوران معاصر می‌باشد. توجه به این میراث فرهنگی و فهم نسبت آن با مسئله هویت که امروزه به پرسشی مهم و چالش‌برانگیز در روند مواجهه با معماری معاصر ایران بدل گردیده، امری ضروری است. [۱۳-۱۷] در معماری دوره پهلوی اول یکی از مهم‌ترین مباحث مطرح‌شده، کنش معماری در ارتباط با موضوع هویت معماری ایرانی بود که با پشتوانه‌ای غنی قبل و بعد از ظهور اسلام به کالبد و فضای زندگی انسان ایرانی شکل می‌داده است. با مطرح‌شدن ملی‌گرایی به مثابه ایدئولوژی حکومتی که برای نخستین بار به صورت آگاهانه انتخاب گردید، چگونگی نوع نگاه به گذشته و برداشت‌های شکلی و مفهومی از آن نیز در بسیاری از موارد سمت‌وسویی تاریخی و باستان‌گرایانه به خود می‌گیرد. از دیگر رو در امتداد نفوذ فرهنگ غربی، شروع آموزش عالی و ارتباطات خارجی و روند صنعتی شدن و نوگرایی کالبدی با الگوبرداری از کشورهای غربی نوع دیگری از معماری که به شکل مدرن اولیه شناخته می‌شود ظهور می‌یابد. لذا معماری دوره پهلوی اول در کشاکش آنچه باید بر اساس ناسیونالیسم ساخته می‌شد و آنچه غرب به سوی آن در حال حرکت بود، دچار نوسان شد. [۱۸-۲۱] شکل‌گیری تجربه جدید و بی‌سابقه‌ای از مواجهه با معماری تاریخی ایران در این جریان بسیار قابل‌توجه است که سعی دارد ضمن عنایت به مفاهیم و مشخصه‌های گذشته، نگرش‌ها و عملکردهای جدید را نیز پردازش نماید. لذا چالش اساسی در این بین نحوه انتخاب و گزینش از عناصر تاریخی معماری است که بتواند در تناسب با اهداف مطرح‌شده، ارزش‌های هویتی را در مفهومی به نام معماری پیگیری نماید. در این راستا این پژوهش در تلاش است میراث معماری دوره پهلوی اول را از دریچه نگرش تاریخ‌گرایانه مورد مطالعه قرار داده تا نحوه بازنمایی ارزش

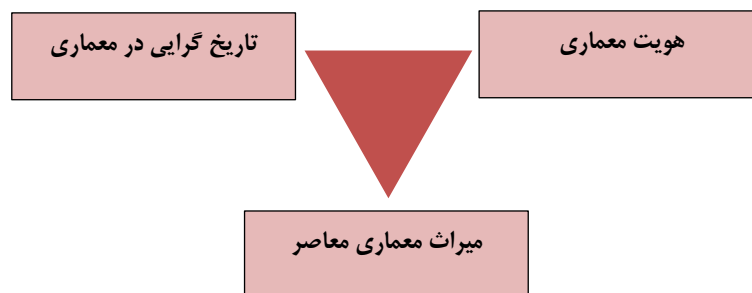
هویتی معماری تاریخی ایران را در قالب میراث این دوران تحلیل و بررسی کند و به پرسش‌هایی از این قبیل پاسخ دهد: میراث معماری مدرن با نگرش تاریخ‌گرایانه از چه طریق زمینه‌ساز تحقق هویت در معماری می‌شود؟ نوع گزینش و انتخاب معماران دوره پهلوی اول از مؤلفه‌های معماری تاریخ ایران چگونه و به چه ترتیبی صورت پذیرفته است؟ رویکرد تاریخ‌گرا در میراث معماری مدرن در دوره پهلوی اول چه نسبتی با مفهوم هویت در روند معماری برقرار می‌کند؟

مواد و روش‌ها

در طول تاریخ، معماری همواره آینه‌ای تمام‌نما از ارزش‌های درونی و بیرونی یک تمدن بوده است. در دوران مدرن نیز، معماری با بازنمایی شاخصه‌های عصر خود، زمینه‌ای مهم را برای مطالعه جریان‌های فکری این دوران فراهم می‌آورد. معماری در قالب این‌به ارزشمند که در یک سرزمین شکل گرفته است در پیوند با عوامل مختلف مرتبط به خود شناخته و بررسی می‌شود. این موضوع، امری مهم در راستای تبیین راهبردهای مداخلاتی و مشارکتی در مواجهه با میراث معماری در دوران مدرن است. از طرف دیگر مطالعه معماری در بستر تحولات تاریخی و رهگیری مفاهیمی همانند هویت در خلال آن، نیازمند تحلیل بخش گسترده‌ای از منابع تاریخی و تحقیقاتی حوزه‌های مربوطه است. اساس این پژوهش بر سه محور میراث معماری مدرن، هویت و نگرش تاریخ‌گرا در معماری است (نمودار ۱). روند مطالعاتی این تحقیق با اتخاذ رویکردی کیفی و روشی تحلیلی و توصیفی در ابتدا، ارتباط ارزش‌های میراث معماری با هویت را بررسی کرده و مؤلفه‌های شاخص هویت در معماری را از میان منابع اخیر تبیین نموده است. همچنین با روشی تفسیری-تاریخی، رویدادها و جریان‌ات معماری دوره پهلوی اول را مطالعه کرده تا ضمن فهم ریشه‌های فکری تحول معماری در این عصر، تفکر تاریخ‌گرایی و معماری بازگشت به گذشته در این دوره را مورد کنکاش قرار دهد. این بخش‌های مطالعاتی در نهایت مدل مفهومی پژوهش را شکل داده که بر اساس آن نمود

معماری تاریخ‌گرای این دوره صورت‌بندی گردد. تطور تاریخی و روند تکاملی در نوع نگاه به گذشته تاریخی مهم‌ترین اساس در گزینش این مجموعه از ساختمان‌های دوره پهلوی اول است.

هویتی هر گرایش تاریخ‌گرا در جریان معماری این دوره تبیین می‌گردد. به دنبال این بررسی و در جهت تحلیل و پردازش داده‌های استخراج‌شده، مجموعه‌ای از بناهای تاریخ‌گرای مهم و تأثیرگذار دوره پهلوی اول انتخاب گردیده است، تا از طریق واکاوی آن‌ها، نوع تجلی هویت در ساخت

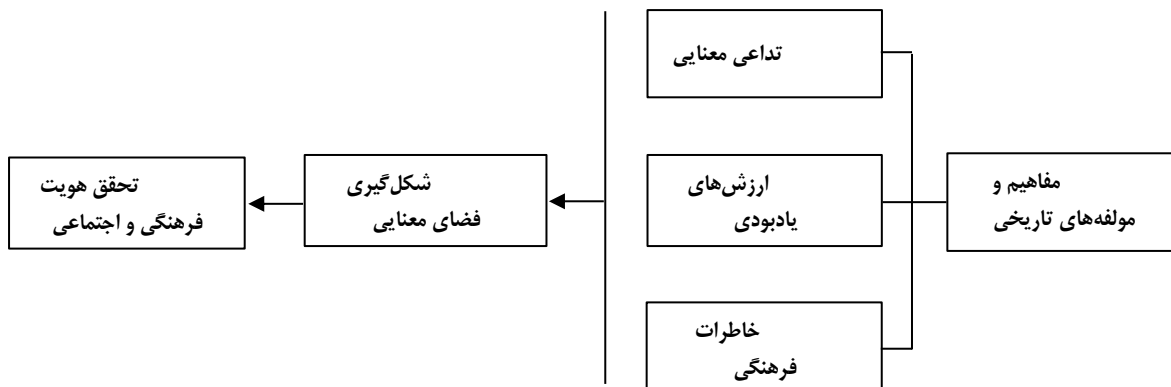

نمودار ۱: محورهای پژوهش، مأخذ: نگارندگان

میراث معماری و مفهوم هویت

ساختمان‌ها پدید آمده و در راستای کسب ایده‌آل‌های فرهنگی آن‌ها، ظواهر شکل‌دهی به اثر تعیین شده و به لحاظ نوع، سبک، سازنده، دوران ساخت، منطقه و سایر ترکیب‌هایی از این زمینه‌ها که متأثر از زمان، اقلیم و شیوه نگرش است دسته‌بندی می‌گردد. این جنبه از میراث معماری دارای ارزش تاریخی هدفمند است و به جهت استقرار در محیط‌های انسانی و برقراری پیوند افراد با این پدیده فرهنگی، با معانی و مفاهیمی همراه می‌شود که به موجب آن قابلیت‌های نمادین و تداعی‌کننده یافته و با گذشت زمان تحت تأثیر خاطرات فرهنگی، سنت و رسوم جاری، یک فضای معنایی در نسبت با این‌گونه آثار ایجاد می‌شود. فضای معنایی شکل گرفته در میراث معماری با وجه هویتی بنا از جنبه اجتماعی و فرهنگی در ارتباط مستقیم بوده که در نسبت با هویت جمعی یک جامعه عمل می‌کند. لذا ارتباط هویت به مثابه یکی از بنیادهای مفهومی و عملی در رویکرد تاریخ‌گرا با میراث معماری معاصر رؤیت پذیر می‌گردد. (نمودار ۲)

معماری تاریخ‌گرای پهلوی نمونه ویژه از میراث معماری مدرن را به منصفه ظهور رسانده که در عین ارزشمندی کالبدی، با اشارات تاریخی که به معماری گذشته ایران دارد، نمایشی از رویکرد و تفکر زمانه خود را به خوبی ارائه می‌دهد. محتوای این میراث دلالت بر پیوندهای خاص فردی یا جمعی دارد که از فرد یا جمعی به فرد یا جمعی دیگر انتقال می‌یابد. همسو با مفهوم امروزی میراث فرهنگی که حاصل فرایند مرتبط با توسعه جامعه معاصر، ارزش‌ها و الزامات آن است آثار تاریخی و فرهنگی دارای ارزش‌های ذاتی و ابزاری بوده که شناخت و ارزیابی آن‌ها، پویایی و شفافیت عناصر فرهنگی جوامع دارای این ارزش را به دنبال خواهد داشت [۲۲-۲۵] و آثار معماری را در سطحی از کیفیت قرار داده که ضمن پاسخ به نیازهای متعالی انسان، جنبه‌های مختلفی از وجوه فرهنگ انسانی را در برمی‌گیرد که همواره مورد توجه محققین بوده است. [۲۵-۳۲] در ارتباط با این پژوهش، وجه تاریخ‌گرای ابنیه با ارزش‌های فرهنگی-تاریخی میراث معماری همسو است که از مطالعه بیرونی و ظاهری

نمودار ۲: ارتباط رویکرد تاریخ‌گرا در معماری با ارزش‌های میراثی ابنیه و تحقق هویت از خلال آن، مأخذ: نگارندگان

مؤلفه‌های هویت در میراث معماری

بررسی، تحلیل و شناسایی ظرفیت‌های معماری معاصر ایران برای تبدیل به میراثی برای دستیابی به اهداف پیش‌بینی‌شده در اسناد بالادست ارزیابی می‌شود. معماری همواره تبلور و تجسم ارزش‌ها و پارادایم‌های حاکم بر جامعه بوده است. از این منظر هر آنچه از بستریک جامعه برمی‌خیزد، به‌عنوان مؤلفه‌ای مهم با معماری و شهر ارتباط برقرار کرده و سعی دارد خود را در کالبد معماری نمایان سازد. ازجمله ارزش‌های برخاسته از جامعه مفهوم هویت است که در مناسبات محیطی جاری می‌گردد. هویت از رابطه دوطرفه میان انسان و محیط ساخته‌شده حاصل گردیده که از سه عامل انسان، محیط ساخته‌شده و جامعه در برقراری مفاهیم مختلف در هویت معماری تبعیت می‌کند. لذا معماری به‌عنوان اساسی‌ترین جلوه محیط انسان‌ساخت، به‌رغم تفاوت‌های سرزمینی که در شکل آن تأثیر فراوانی می‌گذارد، از مشخصه هویت به‌عنوان ویژگی ذاتی، پویا و تدریجی بهره‌مند است [۳۳-۳۵]. هویت در یک اثر معماری، محصول تعامل و کنش متقابل اجتماعی میان فرد و آن اثر است که بر مبنای تعامل میان ویژگی‌های اثر و تصویر ذهنی مخاطب شکل می‌گیرد و مستلزم درک دو معنای متضاد و تکمیل‌کننده

یعنی شباهت و تفاوت است. شباهت درون‌گرویی در عین تفاوت برون‌گرویی. [۱۵] این نوع از هویت، صفات و خصوصیات را با خود به همراه دارد که جسم شهر را از غیر، متمایز کرده و شباهتش را با خودی آشکار می‌کند که درنهایت به پیدایش یک کل منجر می‌شود. [۳۶-۳۷] خوانش مفهوم هویت در معماری به نوع برداشت از آن وابسته و در ارتباط مستقیم است. همان‌طور که بیان گردید ارزش‌های تاریخی فرهنگی میراث معماری مدرن در راستای تحقق هویت فرهنگی و اجتماعی بوده و ازاین‌جهت رویکرد این پژوهش به مسئله هویت در معماری، سعی دارد تا ارتباط تجلی هویت در ساخت معماری را با ریشه‌های بازگشت به گذشته مورد تحلیل قرار دهد. با توجه به این موضوع، مطالعه هویت نیز از دریچه مؤلفه‌ها و شاخصه‌هایی صورت می‌گیرد که با نوع برداشت از منابع الهام گرفته از گذشته تاریخی همسو است. جدول ۱ دربرگیرنده مطالعاتی است که پردازش مفهوم هویت در آن‌ها نزدیک به رویکرد این پژوهش است و با ارائه مؤلفه‌هایی در راستای شناخت هویت، چارچوب فکری موردنظر را برای دسته‌بندی موردنظر این پژوهش فراهم می‌آورند.

جدول ۱: مؤلفه‌های مؤثر بر شکل‌گیری هویت در میراث معماری با توجه به پژوهش‌های پیشین، مأخذ: نگارندگان

منبع	مؤلفه	زمینه
مهدوی‌نژاد [۱۶]	-فرم‌گرا از معماری گذشته	متغیرهای هویت
آتشین‌بار [۲۸]	-تضاد پویایی و استقرار: از سویی بیانگر استقرار و سکون و دیگر سو بر فرایندی بودن، تجدد و پویایی اشاره دارد.	شاخصه‌های هویت
شهبازی چگنی و همکاران [۳۳]	-کشف الگوها، -تولید دستاوردهای فرهنگی	معماری و هویت پردازی
خدای‌پور و همکاران [۳۹]	-ماندگاری: اصالت و معنی -تاریخ: خاطره‌انگیزی، ملاحظات زیبایی و کیفیات بصری	ویژگی‌های ارتقادهنده هویت معماری
دامپار [۳۴]	-انسان به‌واسطه محیط ساخته‌شده خود را به جامعه بشناساند. -بازشناسی کلیت یک جامعه برای افراد آن جامعه یا دیگر جوامع به‌وسیله نشانه‌هایی در محیط ساخته‌شده	اشکال مختلف هویت در معماری
واعظی و علیمردانی [۴۰]	-بعد معنایی: وجودی و اکتسابی؛ وقایع، تاریخ، تداعی خاطره، روح مکان، نمادها	ابعاد ماهیتی هویت
پورجعفر و همکاران [۴۱]	-خاطره: کیفیت‌های بصری و هنری-ملاحظات زیباشناختی-ریشه داشتن-معنایابی	عوامل شکل‌دهنده هویت معماری
سلیمان و همکاران [۳۶]	-تداوم معنایی با گذشته -بیانگر روح زمان	اصول سازنده هویت معماری
پرویزی [۴۲]	-انباشت خاطره: قابلیت انطباق ذهنیت با عینیت	احراز و تداوم هویت معماری
چنگیزی و احمدیان [۴۳]	-ابعاد اجتماعی: گوناگونی در کاربری، هماهنگی با الگوهای رفتاری و.... -ابعاد شکلی: نظم فضایی، تنوع فضایی، محصور کردن فضا	عناصر ادراک هویت معماری
جواد، بوداغ و مکانی [۴۴]	ذهنیت: عوامل ادراکی-شناختی، عوامل کالبدی، کارکردی و ادراکی	مؤلفه‌های هویت جمعی معماری
نصر و ماجدی [۴۵]	-حافظه تاریخی -هنر، زیبایی‌شناسی در شهر: معماری شهری	عوامل تشکیل‌دهنده هویت شهر و معماری
میرمقتدایی [۳۷]	-تداوم و تحول: باوجود همه دگرگونی‌ها، مفهومی ثابت است -وحدت و کثرت: شکل‌گیری یک کل واحد از اجزای متکثر	حوزه‌های معنایی هویت در معماری و شهر

میراث معماری دوران پهلوی اول (۱۳۲۰-۱۳۱۰)

ایجاد گرایش‌ها و سبک‌هایی که به شکل‌گیری میراث معماری تاریخ‌گرای عصر پهلوی اول می‌انجامد حاصل دگرگونی‌های بنیادینی است که معماری ایران در ابتدای سده چهاردهم شمسی به‌عنوان مبدأ نخستین تغییر و تحولات می‌یابد. این دگرگونی به‌پشتوانه بروز نیازهای جدید و کارکردهای نو در معماری، زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی، تاریخی و سیاسی، فنی و تکنولوژیک، اقتصادی و اجرایی، تأثیرات معماران و آموزش معماری رخ داده و زمینه‌ساز پیدایش مجموعه‌ای قابل‌توجه از سبک‌ها و جریان‌های جدیدی از معماری شده

است. از طرف دیگر به‌واسطه عواملی نظیر: اقدامات فرهنگی مهم نظیر شکل‌گیری انجمن آثار ملی «که اهداف خود را با دعوت از کارشناسان خارجی به ایران پی گرفت و در برنامه‌های سیاسی-اجتماعی پهلوی اول به‌صورت مستقیم یا غیرمستقیم دخالت داشت»، حضور متخصصان و باستان‌شناسان خارجی به‌ویژه آلمانی «در زمینه توسعه‌های فنی و اجرایی و با هدف شناساندن مجموعه‌های تاریخی و استفاده از مضامین باستانی در معماری این دوران»، مواجهه معماران با فضاهایی جدید و ناآشنا به‌عنوان عمده بناهای شاخص این دوران «نظیر: بانک، راه‌آهن، دانشگاه، سینما،

کارخانه‌ها، ادارات و...» و در نهایت تلاش برای همسویی با روند معماری جهان، معماری ایران در دوره پهلوی اول پیشرفت کمی و کیفی قابل‌ملاحظه‌ای را می‌یابد [۴۶-۵۱].

جدول ۲ معرف گرایش‌ها و سبک‌های معماری در این بازه زمانی است، که تقابل تفکر مدرن‌گرایی و رویکرد بازگشت به گذشته روح غالب آن است:

جدول ۲: جریان‌ها و سبک‌های معماری در عصر پهلوی اول، مأخذ: نگارندگان.

محقق	جریان‌ها، سبک‌ها و منابع الهامی معماری پهلوی اول
فلامکی	• پشتوانه فرهنگ معماری ایران • شیوه‌های معماری رنسانسی • اندیشه‌ها و مصداق‌های معماری مدرن جهانی [۵۲]
جودت	• تقلید از گذشته • سازگاری معماری با زندگی جدید [۵۳]
پاکدامن	• امتداد دو شیوه معماری اواخر قاجار و شیوه • گرایش‌های متنوع معماری متأثر از جنبش هنر نو به‌خصوص شیوه معماری اوایل مدرن • ایجاد یک سبک ملی معرف تاریخ و فرهنگ کهن ایران [۵۴]
حبیبی	• معماری مبتنی بر ادامه سبک تهران در دوره قاجار تلفیقی از عناصر معماری بومی و بیگانه • معماری برون‌گرا به کار گرفته‌شده در مسکن • معماری ملی، مبتنی بر یادآوری شکوه و جلال گذشته‌های دور • معماری مبتنی بر سبک کلاسیک اروپا
صارمی	• ادامه راه گذشتگان و سیر تاریخی معماری • توجه آگاهانه به معماری پیش از اسلام • توجه به معماری پیش از مدرن غرب • ترکیب معماری پیش از اسلام، معماری دوران اسلامی و معماری پیش از مدرن اروپا [۵۶]
حقیق و کامل‌نیا	• گرایش اولیه آرت نوو شامل آرت دکو و اکسپرسیونیسم، اکسپرسیونیسم شامل دو گرایش فرمالیستی و ایده‌آلیستی و اکسپرسیونیسم ایده‌آلیستی شامل رومانتی‌سیسم ملی اروپایی و ایرانی (کهنه‌گرا و کهن‌گرا) • گرایش ثانویه: نئوکلاسیسم خردگرا و راسیونالیسم اوایل مدرن [۲۰]
بانی مسعود	• تداوم معماری اواخر قاجار • سبک‌های معماری اوایل مدرن • نئوکلاسیک اروپا با تلفیق موتیف‌های ایرانی (سبک ملی) [۵۷]
ایت‌الهی	• معماری متکی بر دوران پیش از اسلام • معماری متکی به معماری اسلامی • معماری تقلیدی از باخترزمین [۵۸]
کیانی	• سنت‌گرایان: بر اساس تفکر و پیش‌دینی، احیا و توسعه سنت‌های هزارساله جامع ایرانی • غرب‌گرایان: تقلید از فرق سر تا انگشت پا از غرب در همه شئون اقتصادی، اجتماعی، سیاسی • ملی‌گرایان: بازگشت به عظمت امپراتوری هخامنشی و ساسانی [۵۹]
انصاری	• معماری التقاطی با تأکید بر معماری ایران باستان • معماری التقاطی با تأکید بر معماری اروپایی • معماری خالص اروپایی [۵۰]
نوروز برازجانی	• ادامه معماری دوره قاجار متأخر • معماری مدرن اولیه • معماری ملی • معماری نئوکلاسیک اروپایی و تزئینات باستانی [۶۰]

قدرت و سیاست پهلوی اول باهدف جایگزینی وطن بجای مذهب، ایل و قوم [۶۱] عمل می‌کرد. هر نگرش تاریخ‌گرا همانند آنچه در معماری عصر پهلوی بروز یافت، سطوح و مشخصه‌های متنوعی دارد. تاریخ‌گرایی موضوعی چندلایه است که نکته اساسی در ارتباط با آن، نوع برداشت و تفسیر از منابع الهامی موجود در زمینه تاریخی است. این مسئله، موجب می‌گردد تا دسته‌بندی‌های مختلفی نسبت به آن شکل گیرد. حوزه معماری نیز، به‌عنوان عرصه بازنمایی کالبدی و فضایی رویکرد تاریخ‌گرا، سطوح مختلفی را در برمی‌گیرد. در جدول ۳، دسته‌بندی‌های معماری تاریخ‌گرایی که در منابع مربوطه صورت گرفته، آمده است. با توجه به تحلیل این منابع، معماری تاریخ‌گرا در تناسب با مشخصه‌هایی که در آن به‌کاربرده می‌شود به سه شکل تقلیدی یا فرمی، نمادین یا الگویی و فلسفی یا مفهومی- معنایی صورت می‌پذیرد. سطح اول یا همان برداشت تقلیدی از تاریخ وابسته به مشخصه فرم،

با توجه به دسته‌بندی‌های صورت گرفته در جدول ۲، رویکرد تاریخ‌گرای میراث معماری در این دوره از چند جریان فکری نشأت می‌گیرد که مهم‌ترین و تأثیرگذارترین آن‌ها باستان‌گرایی و توجه به معماری شکوهمند قبل از اسلام و تا حدودی معماری اسلامی است. این سبک معماری به ناسیونالیسم پهلوی اول [۲۱] مشهور گردیده و بخش عمده‌ای از سیر شکل‌گیری و تکوین معماری این دوران را به خود اختصاص داده است که در هماهنگی با اهداف حکومتی یعنی توجیه ایدئولوژیکی و ساختن پشتوانه فرهنگی برای حکومت قرار گرفته و اصلی‌ترین جریان فکری این دوران را شکل داده که با نگرش دین‌زدایی و غرب‌گرایی سه محور آرمان‌گرایانه [۵۷-۵۹] دوره پهلوی اول هستند. ملی‌گرایی این دوران که به‌واسطه دو عامل رواج باستان‌گرایی متکی بر حضور باستان‌شناسان و مفهوم وطن‌پرستی در نسبت با حضور و تهاجم دیگری (غربی‌ها) مطرح بود، به‌مثابه ابزاری در دست

سطح دوم یا الگویی و نمادگرا برگرفته از شاخصه‌های الگویی نگاه معنایی و تداوم بخشی به مفاهیم مستتر در بستر تاریخی و تجربیدی و در نهایت سطح سوم یا برداشت مفهومی حاصل است.

جدول ۳: نگرش‌های تاریخ‌گرایی در معماری، مأخذ: نگارندگان.

منبع	مفاهیم و شاخصه‌های وابسته	نوع دسته‌بندی
معماری تاریخی (تاریخ‌نگاری)	معماری تاریخ‌گرای کلاسیک (تاریخ تقلیدی): از طریق استفاده از فرم‌های تاریخی، با شاخصه‌هایی نظیر: فرم و متریال	انواع تاریخ‌گرایی در معماری بر اساس دیدگاه‌های هگل و نظریه‌پردازان معماری تاریخ‌گرایی
	معماری تاریخ‌گرای نمادین (بازبینی تاریخ): از طریق استفاده از فرم‌های تاریخی در کنار فرم‌های مدرن، با شاخصه‌هایی نظیر: فرم، متریال، جریان‌ات فکری غربی و ایرانی	
	معماری تاریخ‌گرای فلسفی (روح زمان): از طریق تجزیه و تحلیل آثار نسبت به «روح زمان»، با شاخصه‌هایی نظیر: رخدادهای معماری، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی	
شاخصه‌های معماری (تاریخ‌نگاری)	شاخصه‌های فرمی: با ویژگی‌های شکلی و صوری بناهای ایرانی (سازه‌ای، ساختاری یا تزئینی) و مصادیقی نظیر: استفاده از انواع طاق، قوس و گنبد و...	انواع شاخصه‌های بهره‌گیری از معماری ایرانی اسلامی
	شاخصه‌های الگویی: با ویژگی استنباط تجربیدی از یک واقعیت معماری، و مصادیقی نظیر: الگوهای مختلف چهارتایی، الگوی چلیپایی و...	
	شاخصه‌های مفهومی: با ویژگی تداوم و تکرار مفاهیم مستقل از فرم یا الگوی خاص، و مصادیقی نظیر: مقیاس انسانی، درون و برون، بینش نمادین و...	
عناصر کالبدی (تاریخ‌نگاری)	عناصر کالبدی: بازشناسی سبک و شیوه بنا-ارجاعات زبانی-ساختار و تکنیک پرداخت کالبد	بازشناسی ادراک و تصور ذهنی در فرایند تاریخ‌گرایی
	عناصر کارکردی: نقش اثر در بازنمایی، گفتمان فرهنگی و اجتماعی-الگوی پلانی، استانداردها و روابط و سازمان فضایی	
	وجوه معنایی: دلالت، معنای آشکار و پنهان، معنا در نزد مخاطب و طراح	

مؤلفه‌های هویت در میراث معماری مدرن

میراث معماری مدرن با در برگرفتن ارزش‌های ملموس و ناملموس به‌عنوان کانون توسعه مکان-بنیان در شهرهای امروز مطرح است و ظرفیت‌های بالقوه فراوانی را در این جهت شامل می‌گردد. هویت به‌عنوان یکی از این ارزش‌های میراثی، به‌واسطه شناخت مجدد الگوها و نشانه‌ها می‌تواند بیانی نو یافته و با تداوم زمانی [۶۴-۶۶] همراه باشد. لذا نسبتی که میان برداشت‌های تاریخی از معماری گذشته یک سرزمین و سطوح هویت برقرار می‌گردد، یکی از مهم‌ترین رویکردهای مواجهه با میراث معماری هر کشوری را شکل می‌دهد.

روند انتقال مفاهیم و مؤلفه‌های هویتی در قالب یک اثر معماری، فرایند مشخصی است که وجوه مختلف اثر معماری را از سطوح بیرونی تا لایه‌های درونی آن دربر می‌گیرد. از

این منظر روند انتقال و تداوم هویت در میراث معماری با فرآیند تاریخ‌گرایی مشابهت دارد. لذا سه سطح تاریخ‌گرایی با تطبیق صورت گرفته در مدل مفهومی این پژوهش بدل به سه مرحله از روند انتقال هویت در فرایند شکل‌گیری معماری گردیده و شاخصه‌های هویتی را در میراث معماری مدرن متجلی می‌نماید. این مراحل همانند روند تاریخ‌گرایی در معماری از مواجهه سطحی و فرمی با مفاهیم معماری و با توجه به اصل شباهت آغاز گردیده و در نهایت به مرحله انطباق ذهنی اثر با مفاهیم منجر می‌گردد که به دنبال تداوم بخشی به مفاهیم مستتر در اذهان بوده و به سرحدات مفهومی خود نائل می‌گردد. لذا می‌توان با عنایت به مطالعات صورت گرفته در این پژوهش، همانند نمودار ۳ برهم‌کنش فرایند تداوم هویت و نگرش تاریخ‌گرا در میراث معماری مدرن را مورد تبیین قرار داد.

		مرحله سوم	مرحله دوم	مرحله اول
تاریخ‌گرایی	تاریخ‌نگاری	معنا و مفهوم	نماد و سمبل	تقلید
	تاریخ‌نگاری	دلالت‌های معنایی	الگو و عملکرد	فرم و کالبد
	تاریخ‌نگاری	توجه به روح زمان	بازنمایی محتوایی	بازنمایی کالبدی
هویت‌گرایی	ادراک	انطباق ذهنی	استنباط تجربیدی	انطباق عینی
	معنایی	تداوم و تحول	تشابه و تمایز	تشابه
تحقق مفهوم هویت معماری در قالب رویکرد تاریخ‌گرایانه به معماری گذشته ایران				

نمودار ۳: مدل مفهومی چگونگی بروز هویت‌گرایی در ساخت میراث معماری مدرن از طریق نگرش تاریخ‌گرا. مأخذ: نگارندگان.

معرفی نمونه‌های موردی

پیرو آنچه بیان شد، بخش عمده‌ای از میراث معماری پهلوی اول حداثت سال‌های ۱۳۱۰-۱۳۲۰، با نگرش به معماری تاریخی ایران و ارائه خوانشی جدیدی از آن، اشکالی از معماری تاریخ‌گرا را تحقق بخشیدند. مصادیقی از مهم‌ترین این ابنیه که در شهر تهران به‌عنوان پایتخت و کانون متمرکز سیاسی، فرهنگی و اقتصادی ایران در این دوره ساخته شده، به‌عنوان نمونه موردی جهت بحث و بررسی اهداف این پژوهش انتخاب گردیده است. مبنای این انتخاب، ارزش‌های میراثی بنا از جهت نگاه به معماری گذشته ایران و همچنین روند تکاملی آن‌ها نسبت به یکدیگر است. گرایش‌های تاریخی این ابنیه در دیگر منابع نیز مورد اشاره قرار گرفته

است [۱۸، ۲۰، ۵۴، ۵۷، ۶۷-۶۸]. بر این اساس با توجه به روند مطالعاتی این پژوهش، ابنیه تاریخ‌گرا در دوره پهلوی اول، به سه دسته کلی تقسیم شده تا با فرآیند سه‌گانه تاریخ‌گرایی و به دنبال آن روند تحقق هویت در معماری منطبق گردند. گروه اول شامل: کالج البرز، دبیرستان فیروز بهرام و ساختمان ثبت اسناد، گروه دوم شامل: بانک ملی ایران، دبیرستان انوشیروان و کاخ شهربانی، و گروه سوم شامل: موزه ایران باستان، ساختمان پست و کاخ وزارت امور خارجه است. این سه گروه با توجه به تفاوتی که در نوع توجه به معماری گذشته ایران و برداشت از آن داشته‌اند، دسته‌بندی گردیده‌اند. مجموعه این ابنیه و همچنین مهم‌ترین شاخصه‌های تاریخ‌گرای آن‌ها در جدول ۴ آمده است:

جدول ۴: ابنیه منتخب عصر پهلوی اول و مشخصه‌های تاریخ‌گرایی آن‌ها ملهم از معماری ایرانی، مأخذ: نگارندگان.

شاخصه‌های تاریخ‌گرایی		بنا
تاریخ‌گرایی گروه اول	کالج البرز ۱۳۰۴ نیکلای مارکف	بنا با عملکرد آموزشی و دارای فضاهای متقارن است. از مصالح آجر و کاشی جهت تزئینات نما بهره گرفته شده که تماماً الهام گرفته از گذشته است. نظیر: گنبد، هشتی، مقرنس، کنگره‌های بام، تاق‌های چهاربخشی. همچنین ایوان، کاربندی و کاشی-کاری‌ها و قوس‌های جناغی بیانگر این موضوع هستند. [۶۹-۷۱]
	دبیرستان فیروز بهرام ۱۳۱۱ مارکف	عملکرد بنا آموزشی است و با ساختاری متقارن و خطی در امتداد محور شرق-غرب قرار دارد. که سردر آن و پیش‌آمدگی ورودی از مصالح آجر بهره گرفته شده است، سازه بنا دیوار باربر آجری است و تزئینات آن شامل کاشی هفت‌رنگ پیرامون بازشوها، آجرکاری در جان‌پناه بام و حاشیه پنجره‌ها و نقش فروهر. نمای متقارن، قوس‌های جناغی می‌باشد. [۶۹]
	ساختمان ثبت اسناد ۱۳۱۴ علیخان مهندس	عملکرد بنا اداری است و به شکل خطی و متقارن در امتداد محورهای عمود بر هم قرار دارد، آجر و کاشی مصالح غالب آن است و سازه آن دیوار باربر آجری است. تزئینات شامل قوس‌های نیم‌دایره و جناغی. آجرچینی مضرس و کاشی‌کاری است. نما متقارن با ردیف ستون‌های توکار و با تأکید بر تناسبات عمودی، تنوع احجام و بیرون‌زدگی است. [۵۷، ۶۹]
تاریخ‌گرایی گروه دوم	بانک ملی ایران ۱۳۱۱ هاینریش	بنا با عملکرد اداری (بانک)، به صورت کشیده و افقی، با ایوان بلند و پله‌های عریض سراسری در فضای ورودی، ستون‌های بلند و کشیده. بیانگر شکوه هخامنشی است. مصالح بدنه اصلی سنگ و حیاط‌های داخلی آن آجر است. تزئینات شامل نقش فروهر و حجاری‌های هخامنشی به همراه ستون‌ها و سربازهای و گل‌های هشت و دوازده پر هخامنشی تکرار شده در داخل و خارج بنا است. [۴۶، ۵۷، ۶۹، ۷۱]
	دبیرستان انوشیروان دادگر ۱۳۱۵ مارکف	عملکرد بنا آموزشی بوده و با الهام از موتیف‌های تخت جمشید و با اقتباس از معماری نئوکلاسیک شکل گرفته است. مصالح آن شامل آجر، سنگ و کاشی و تزئیناتی نظیر نقش فروهر در بالای ایوان اصلی، کاشی‌کاری در بین قاب‌های پنجره‌های نما، سرستون‌های تخت جمشیدی را شامل می‌شود. نمای آن پنج‌قسمتی بوده و تزئین شده با آجرچینی مفصلی ستون‌های نوهخامنشی با سرستون‌های گاوسر جان‌پناه‌های قلعه‌ای است. [۱۸، ۲۰، ۵۷]
	کاخ شهربانی ۱۳۱۶ علیخان مهندس	این بنا با عملکرد حکومتی-اداری و ساختار متقارن است که دو پلکان وسیع به سبک تخت جمشید و رواق وسیع با چهارستون هخامنشی در مرکز آن قرار دارد. بخشی از سازه طاق قوسی است. تزئینات شامل: فروهر، لوتوس، سربازان هخامنشی، نیم ستون‌های گاوسر، پنجره‌های نوک‌تیز، جان‌پناه حجیم و آجرچینی است و نمای مای اصلی با تزئینات و رنگ‌آمیزی ملهم از موتیف‌های هخامنشی و تخت جمشیدی و شمایل‌نگاری هنر اسلامی شکل گرفته است. [۱۸، ۲۰، ۵۷]
تاریخ‌گرایی گروه سوم	ساختمان پست ۱۳۱۳ مارکف	بنا با عملکرد اداری به عنوان پستخانه مرکزی تهران بوده که تقارن و ریتم از شاخصه‌های اصلی آن است. دارای حجمی طویل با نمای ممتد است و مصالح اصلی آن آجر و سنگ می‌باشد. سازه آن دیوار یکپارچه سنگی و آجری با نیم‌ستون‌های حمال است و بنا دارای تزئینات سبک اسلامی، موتیف‌های هخامنشی می‌باشد که به صورت ترکیب نیم‌ستون‌های سنگی با سرستون‌های ملهم از تخت جمشید ظاهر گردیده است. [۱۸، ۲۰، ۷۰]
	موزه ایران باستان ۱۳۱۳ آندره گدار	دارای عملکرد عمومی-موزه است و به شکل متقارن، برون‌گرا شامل سه قسمت فضای ورودی، فضای نمایش اشیا و فضای اداری است. مصالح آن از آجر، سنگ سفید تراشیده شده بوده و سازه از دیوارهای باربر آجری، طاق عظیم ورودی می‌باشد همچنین تزئینات آجر قرمز، پنجره‌های چوبی با ریتم یکنواخت و نمای آن متقارن از جنس آجر سرخ و تقسیم‌شده به سه بخش. تأثیرپذیری از معماری قبل و بعد از اسلام است. [۱۸، ۲۰، ۶۹-۶۸]
	کاخ وزارت امور خارجه ۱۳۱۸ گورکیان	عملکرد این بنا اداری-حکومتی است. تزئینات آن با استفاده از آجرکاری و کاشی هفت‌رنگ به صورت محدود می‌باشد. پلان و ساختار کاملاً متقارن با استفاده از ترکیب احجام ساده هندسی است. شباهت حجم ورودی ساختمان با بنای کعبه زرتشت شباهت زیادی دارد. به صورت کلی فرم بنا بیان مجرد از معماری باستانی ایران است. [۲۰، ۶۷]

یافته‌ها

چگونگی تجلی هویت در میراث معماری پهلوی اول موضوع اصلی یافته‌های پژوهش است. هویت یک بنای معماری در ارتباط مستقیم و عمیق با هویت کاربران و مخاطبان آن بنا قرار داشته و در یک فرآیند زمانی و مکانی به بخشی از هویت آن‌ها تبدیل می‌شود. در چنین رابطه‌ای بهره‌گیری از مؤلفه‌های ظاهری و روبنایی در جهت برقراری ارتباط میان مخاطب و اثر، امری قابل پیش‌بینی است که در اکثر آثار میراث معماری دوره پهلوی اول به وضوح قابل مشاهده است. معماران در این دوره با نوعی انتخاب تاریخی مواجه بودند که با مراجعه به منابع الهامی موجود در سرزمین ایران و آثار معماری به‌جای مانده از دوران پیش از اسلام، سعی در بازنمایی عینی مفاهیم موجود در این بناهای تاریخی در قالبی جدید داشتند تا از این طریق القای مستقیم حس هویت صورت پذیرد. با عنایت به جدول ۴، می‌توان چنین استنباط نمود که تزئینات و نمای ساختمان‌ها، بهترین عرصه برای بازنمایی این هدف است، که خود را در قالب المان‌هایی برگرفته از معماری تاریخی ایران به منصفه ظهور می‌رساند. همچنین توجه به تقارن، نظم و سلسله‌مراتب هندسی از دیگر شاخصه‌های تاریخ‌گرایی این قبیل ابنیه است که ضمن توجه به الگوهای اصیل ایرانی به معماری نئوکلاسیک اروپایی نیز وفادار هستند. تجربه منابع مطالعاتی تاریخ معماری ایران [۱۸-۲۰، ۷۰، ۵۳-۶۱، ۶۸-۷۳] نشان می‌دهد که هرچه از آغاز تحول معماری ایرانی در دوره پهلوی اول می‌گذرد، معماران در رویکرد تاریخ‌گرا تلاش داشته‌اند تا با درونی‌تر کردن مفاهیم و المان‌های هویتی و آشنا، به صورت پالایش‌شده مؤلفه‌های تاریخی را در بدنه ابنیه به کار برند تا به بیانی تجربیدی از تاریخ دست یابند. این روند بر حرکت به سوی معماری عقلایی تأکید دارد که به‌خوبی در میراث معماری منتخب و بررسی‌شده قابل رؤیت است.

در ابتدای روند تحول معماری در دوره پهلوی اول، ابنیه‌ای ساخته می‌شوند که به نوعی امتداد جریان معماری سنتی ایران هستند که ضمن ارائه عملکردهایی جدید و شکل‌دهی به فضاهایی نوین، در پردازش نما و عناصر بصری از معماری ایرانی که تا پایان دوره قاجار و حتی اوایل دوره پهلوی هنوز در جریان بوده است، بهره می‌برند. از این طریق بین عملکردهای نوین میراث معماری پهلوی با معماری سنتی ایران تطابقی ظاهری صورت می‌پذیرد. لذا ظاهر بناها، وامدار معماری می‌باشد که تا پیش‌ازین سیمای شهرهای ایران را شکل می‌داده است. در این قبیل بناها یعنی کالج البرز، دبیرستان فیروز بهرام و ساختمان ثبت‌اسناد (همچنین بنای تخریب‌شده بلدیة تهران در میدان توپخانه را نیز می‌توان از این دست دانست) قوس‌های جناغی، کاشی‌کاری، ایوان و کاربندی به وضوح، اشاره مستقیمی به این برهه تاریخی معماری ایران دارد. با توجه به این موضوع که این بخش از سبک‌های احیایی معماری، عملکردها و فضاهای جدید را با فرم و کالبد سنتی ارائه می‌دهند، بازنمایی کالبدی در راستای انطباق عینی صورت گرفته تا مخاطب اثر آن را در کنار دیگر ابنیه موجود در شهر که نسبت به آن‌ها در طول سالیان متوالی احساس این‌همانی داشته است، مورد بازشناسی قرار دهد. همچنین در این بخش از میراث معماری پهلوی اول، اشاره‌های کم‌وبیش از معماری باستانی ایران قابل مشاهده است و می‌توان تأثیرات ملی‌گرایانه بیش از اسلام را نیز در آن‌ها مشاهده نمود. به‌طور مثال در دبیرستان فیروز بهرام نشان فروهر در نمای شرقی قابل رؤیت است که احتمالاً وامدار گرایش‌های زرتشتی مؤسسان مدرسه بوده است. در جدول ۵ نمونه تزئینات و بازنمایی‌های صورت گرفته از معماری ایرانی در سه ابنیه مربوط به این گرایش آمده است:

جدول ۵: تزئینات و اشارات تاریخ‌گرایی ابنیه گروه اول در میراث معماری مدرن دوره پهلوی اول، مأخذ: نگارندگان.

کالج (دبیرستان) البرز		
		
جزئیات کنگره‌های بام مأخذ: http://www.archoma.com	کنگره‌های بام، قوس جناغی و کاشی‌کاری در نما مأخذ: http://mandegaralborz.sch.ir	تزئینات ایوان اصلی و ورودی کاربردی شده مأخذ: [۶۹]
دبیرستان فیروز بهرام		
		
نمای شمالی و تزئینات آن مأخذ: https://visit.tehran.ir	نمای جنوبی، قوس‌های جناغی و کاشی‌کاری‌های هفت-رنگ و آجرکاری‌چانه‌پناه مأخذ: [۶۹]	جزئیات نمای شرقی و نشان فروهر مأخذ: http://www.archoma.com
ساختمان سازمان ثبت اسناد و املاک کشور		
		
قوس‌های جناغی، آجرکاری مضرس و کاشی-کارهای نما مأخذ: http://archcritique.com	حیاط و فضای سبز مأخذ: http://archcritique.com	نمای شمالی با تزئینات آجر و کاشی‌کاری، مأخذ: http://archcritique.com

مستقیم به نمادهای ظاهری با مفهوم تشابه در هویت معماری همسو می‌گردد. کشفیات باستان‌شناسانه و ابهت و جلایی که معماری باستانی ایران به‌ویژه در عصر هخامنشیان عرضه می‌داشتند، از مهم‌ترین علل اثربخش در این نوع انتخاب از گذشته تاریخی است. پلان‌ها و نماهای متقارن، نقش فروهر، حجاری‌ها، نقش برجسته سرباز هخامنشی، لوتوس و گل‌وبته‌های ملهم از تخت جمشید و سرستون‌های گاو سر همگی محصول چنین برداشتی است که به میزان قابل‌توجهی در این بناها کاربرد داشته است. سه بنای موردبررسی (ساختمان بانک ملی، کاخ شهربانی، و دبیرستان انوشیروان دادگر) به‌خوبی این نوع از تاریخ‌گرایی را نشان می‌دهند. لذا می‌توان چنین استنباط نمود که هویت در این

معماری در نیمه دوره حکومت پهلوی اول، تماماً در خدمت بازنمایش اقتدار، شکوه و عظمتی است که منطبق بر اهداف سیاسی در ساحت معماری و شهر به منصه ظهور می‌رسد. اوج این نمایش ملی‌گرایانه در گروه دوم میراث معماری پهلوی اول قابل‌مشاهده است که با افراطی محرز، عناصر نمادین و مجسم ایران باستان در کالبد ابنیه قرار گرفته و در کنار سایر عوامل نظیر: مقیاس بسیار بزرگ و ارتفاع‌های زیاد، اوج نمایش هویت ملی در قالب معماری تحقق می‌یابد. لذا در چنین نحوه مواجهه‌ای با معماری، نمایش عینی بیش از سایر عوامل اولویت یافته و بدنه ساختمان تبدیل به صحنه‌ای از عناصر تاریخ‌گرای عینی و مستقیم می‌گردد و هویت بیش از هر تجربه‌ای، عینیت‌گرا و کالبدی است. از این طریق اشاره

که در کنار شاخصه‌های باستان‌گرایانه، مجموعه‌ای از عناصر معماری ایرانی را در بنا، بازنمایی می‌کند. در جدول ۶ مصادیق تاریخی با اشاره مستقیم و عینیت‌گرا در گروه دوم میراث معماری پهلوی اول آمده است:

گروه از ابنیه در مرحله عینیت‌گرا قرار دارد و محتواها و مفاهیم هویتی به‌غیر از المان‌های ظاهری کمتر موردتوجه بوده‌اند. نکته قابل‌ذکر در این بخش از میراث معماری عصر پهلوی اول وجود برخی از المان‌های معماری پس از اسلام (همانند گروه اول) به‌ویژه قوس جناغی است،

جدول ۶: تزئینات و اشارات تاریخ‌گرایی ابنیه گروه دوم در میراث معماری مدرن دوره پهلوی اول، مأخذ: نگارندگان.

ساختمان صندوق بانک ملی ایران		
		
تزئینات ورودی بنا مأخذ: https://toosfoundation.com	نقش برجسته سرباز هخامنشی مأخذ: https://toosfoundation.com	نقش فروهر در پیشانی ورودی اصلی بانک مأخذ: [۶۹]
دبیرستان انوشیروان دادگر		
		
حیاط داخلی و پنجره‌هایی با قوس جناغی مأخذ: https://archawpress.org	سرستون‌های گاوسر و کنگره‌های بام مأخذ: https://archawpress.org	نقش فروهر و ایوان ورودی، مأخذ: https://archawpress.org
کاخ شهربانی		
		
سرستون‌های گاوسر و کنگره‌های ایوان ورودی مأخذ: http://www.tafarojnameh.ir	نقش برجسته سرباز هخامنشی مأخذ: http://www.tafarojnameh.ir	پلکان ورودی مأخذ: http://www.tafarojnameh.ir

به مخاطب اثر القا کند، احساسی توأمان از تمایز و تجرید نسبت به الگوی پیشین را به دنبال دارد. البته این هدف در بنای کاخ وزارت خارجه بیشتر تحقق‌یافته و دو بنای دیگر موردبررسی در این پژوهش یعنی ساختمان پست و تلگراف و موزه ایران باستان به‌مثابه مقدمه این روند هستند. لذا هویت در میراث معماری در این مواجهه، از سطح تقلید و بازنمایی کالبدی فراتر رفته و با استنباط‌هایی تجریدی سعی در بازنمایی محتوایی هویت معماری ایران دارد. در این روند

همان‌طور که بیان گردید معماری تاریخ‌گرا و با نگاه به گذشته در دوره پهلوی اول، در انتهای این دوره به سمت درونی کردن مفاهیم و برداشت‌های غیرمستقیم پیش رفت و درنهایت ابنیه‌ای شکل گرفت که ضمن پالایش موتیف‌ها و المان‌های ظاهری به دنبال مفاهیمی و رای ظاهر تاریخی بودند. اوج نمایش این رویکرد در ابنیه گروه سوم میراث معماری پهلوی اول قابل‌مشاهده است. تزئینات در این ابنیه محدودشده و بنا بیش از آنکه حس تشابه خود به بناهای تاریخی شاخص را

و فلسفی فراهم می‌گردد تا معماری به صورت تداوم هویت گذشته، در شهر تجلی یافته و ارزشی مهم و قابل توجه در برخورد با میراث معماری دوران مختلف صورت می‌گیرد. در جدول ۷ برخی از مصادیق تاریخی با اشاره غیرمستقیم و تجریدی در گروه سوم میراث معماری پهلوی اول آمده است:

تشابه به صورت الگوهای تجریدی تحقق یافته و تمایز به شکل ایجاد تفاوت در نوع پردازش نشانه‌های هویتی با آنچه در گذشته بوده از طریق پالایش و تغییر میزان و چگونگی انتخاب آن‌ها صورت می‌گیرد. از این مجرای فکری است که بستر توسعه معماری تاریخ‌گرا به سمت رویکردهای مفهومی

جدول ۷: تزیینات و اشارات تاریخ‌گرایی ابنیه گروه سوم در میراث معماری مدرن دوره پهلوی اول، مأخذ: نگارندگان.

ساختمان پستخانه مرکزی تهران		
		
سرسون‌های تجریدی و پالوده شده مأخذ: http://www.archoma.com	حیاط داخلی و تزیینات آن مأخذ: http://www.archoma.com	نمای مجموعه مأخذ: http://www.archoma.com
موزه ایران باستان		
		
محوطه مجموعه مأخذ: http://www.archoma.com	جزئیات بدنه مأخذ: http://www.archoma.com	ایوان ورودی مأخذ: http://www.archoma.com
کاخ وزارت امور خارجه		
		
نمای جنوبی مأخذ: http://caoi.ir/en	نمای جنوبی مأخذ: http://caoi.ir/en	نمای شرقی مأخذ: http://caoi.ir/en

بحث و نتیجه‌گیری

جنبش مدرن و روابط حاکم بر شهر و معماری را رؤیت پذیر می‌کند که تا پیش از آن یا وجود نداشته و یا کم‌سابقه بوده است. سنت معماری ایرانی که از آغاز جریان تحول مدرن، دچار انقطاع شده بود، در این دوره به گونه‌ای دیگر و این بار در قالب شاخصه‌های تاریخ‌گرایی باستانی و تقلیدی و در کالبد ابنیه نوین ظاهر می‌گردد. ضرورت ارتقای حس هویت ملی و حافظه تاریخی موجود نسبت به ابنیه گذشته، موجب شد تا گونه‌ای از معماری در این دوره پدید آید که ضمن توجه به نیازهای جدید سعی می‌کند نسبتی با هویت کالبدی معماری ایران به‌ویژه در دوران باستان برقرار کند. این گونه

میراث معماری مدرن ایران، تجلی‌گاه ارزش‌های فرهنگی پس از تحولات بنیادین صورت گرفته با ورود جنبش مدرن به ایران است که می‌تواند به عنوان نمونه بارزی از این دوران، تفکرات جاری در لایه‌های فکری و تجربی معماری مدرن ایران را بازنمایی کرده و به مثابه تاریخی حاضر و گویا، مورد تأمل و پژوهش قرار گیرد. مجموعه ابنیه این میراث تاریخی نمود عینی و فیزیکی بینش و رویکرد دوره پهلوی اول یعنی بازنمایی قدرت حاکمه و ارزش‌های مهم آن است که مسیر رشد و توسعه معماری و شهرسازی را در ایران به کلی متحول ساخته است. این میراث، شکل‌های نوینی از تأثیرپذیری از

می‌دهد. لذا می‌توان چنین نتیجه گرفت که فضای معنایی ایجادشده در میراث معماری مدرن در عصر پهلوی اول به‌واسطه ارزش‌هایی نظیر تداعی معنایی، ارزش‌های یادبودی و خاطرات فرهنگی، موجب می‌شود تا هویت به‌مثابه امری سیال در بستر ابنیه این دوران، در سطوح مختلفی تداوم‌یافته و جریان داشته باشد. در این سیر تحول میراث معماری از برداشت‌های سطحی به مفهوم‌گرایی، هویت استنباطی که حاصل نگاه تاریخ‌گرایی محتوایی است زمینه بروز و ظهور هویت مفهومی از طریق برداشت‌های فلسفی و معنایی از تاریخ را فراهم می‌کند. اما با توجه به جریان‌های موجود در این دوره و گرایش فراوان به مدرنیسم و معماری مدرن که به‌شدت رو به فزونی بود، معماری با نگرش تاریخ‌گرا، جای خود را به ساختمان‌های مدرن و نوظهور با الهام از روندهای غالب معماری مدرن اولیه در غرب می‌دهد. لذا سیر تکوینی این نوع از معماری با انقطاعی بنیادین روبرو شده و فرصتی جهت ارائه تفسیرهای درونی‌تر و مفهومی از معماری تاریخ‌گرا پیدا نمی‌کند. روندی که در دوره پهلوی دوم مجدداً مورد توجه قرار گرفته و این بار به‌گونه‌ای دیگر و بیشتر با عنایت به مفاهیم مستتر در معماری بومی ایران سر برآورده و جریان‌های مهمی نظیر منطقه‌گرایی مدرن را شکل می‌دهد

معماری در سه گروه مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. پس از تحلیل‌های صورت گرفته درباره هرکدام از رویکردهای تاریخی دوره پهلوی اول و تشریح روند هویتی آن‌ها، مطابق نمودار ۴ رابطه مفاهیم هویتی در نسبت با میراث معماری پهلوی اول تبیین می‌گردد. با توجه به این روند چنین استدلال می‌شود که دو جریان معماری گروه اول و گروه دوم، با ایجاد تشابه به‌واسطه برداشت‌های مستقیم از معماری ایرانی قبل و بعد از اسلام، هویتی عینیت‌گرا را ترتیب داده که بیش از همه از عناصر تقلیدی بهره‌برده‌اند. این نگرش‌ها، روندی تاریخ‌گرا است که بیشتر به مظاهر عینی و کالبدی بنا توجه دارد و المان‌ها و موتیف‌های قابل بهره‌برداری از معماری ایران را بی‌واسطه مورد استفاده قرار می‌دهد. اما ابنیه گروه سوم، به شکل غیرمستقیم، تجریدی و پالایش‌شده، مفاهیم و مشخصه‌های موجود و مستتر در جریان معماری تاریخی ایران را به کار گرفته تا از این طریق شیوه بیان جدیدی از رویکرد بازگشت به گذشته مبتنی بر بازنمایی محتوایی مفاهیم ایجاد گردد. در این رویکرد ضمن توجه به برقراری شباهت با منابع الهامی تاریخی، در نوع به‌کارگیری آن‌ها، تمایزی آشکار ظاهر می‌گردد که بیان هویتی از معماری را در لایه‌ای عمیق‌تری از برداشت که همان هویت استنباطی است، قرار

نمودار ۴: مدل تحلیلی جریان‌های تاریخ‌گرایی در میراث معماری عصر پهلوی اول و بازنمود هویتی آن‌ها، مأخذ: نگارندگان.

۳۰٪، نویسنده سوم، پژوهشگر کمکی، ایده مقاله، روش شناس با سهم ۳۰٪

منابع مالی: این مقاله برگرفته از رساله دکتری معماری نویسنده اول تحت عنوان «واکاوی، ارزیابی و استمرار هویت معماری در دوره پهلوی اول (نمونه موردی شهر تهران)» است که با نظارت و راهنمایی نویسنده دوم دکتر محمد منصور فلامکی و تحت مشاوره نویسنده سوم دکتر محمدرضا پورزرگر در دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی در حال انجام است.

تجربه مطالعاتی نسبت هویت و تاریخ‌گرایی در میراث معماری مدرن در عصر پهلوی اول نشان می‌دهد که هر چه برداشت و به‌کارگیری مفاهیم تاریخ‌گرا در محتوای معماری و محیط ساخته‌شده، درونی‌تر و مفهومی‌تر شود، استمرار و امتداد هویتی آن نیز در بستر فرهنگی موجود بیشتر شده و معماری به‌مثابه امری پویا، بدل به عرصه بازنمایی هویت غنی و باارزش موجود در زمینه می‌شود. لذا می‌توان چنین نتیجه گرفت که تلاش در جهت استنباط معنایی از آثار گذشته و ارتقا مفاهیم هویتی آن‌ها در قالب روح زمان و معاصریت، امتداد هویت معماری گذشته را به دنبال دارد که می‌تواند به‌عنوان ماحصل مواجهه با میراث معماری مدرن در این دوران، مصداقی مفهومی و ارزشمند از ترسیم معماری آینده و سرآمد ایران باشد. همچنین تبیین رویکرد هویتی به معماری تاریخ‌گرا در دوره پهلوی اول زمینه مناسبی است در جهت تطبیق و توسعه این دسته پژوهش‌ها که به‌ویژه در ارتباط با جریان مشابهی که در دوره پهلوی دوم شکل گرفت، موردتوجه قرار گیرد. درنهایت از این طریق می‌توان تلاش‌هایی را نیز که پس از انقلاب اسلامی در جهت اعتلای هنر و معماری ایرانی و ارتقای اصالت و هویت پویا و غنی در معماری صورت پذیرفته، از جنبه برداشت مفهومی و معنایی از زمینه ارزشمند تاریخی، مورد تحلیل قرار داد.

تشکر و قدردانی: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

تأییدیه اخلاقی: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

سهم نویسندگان: نویسنده اول، پژوهشگر اصلی، برداشت کتابخانه‌ای، تدوین محتوا با سهم ۴۰٪، نویسنده دوم، پژوهشگر اصلی، ایده مقاله، کنترل و مدیریت نتایج با سهم

<https://dx.doi.org/10.22034/bagh.2020.219365.4461>

7. Sabatsani N. Investigation of Effective Factors of Iranian Contemporary Architecture (1961-1978). *Armanshahr Architecture & Urban Development journal*. 2014 Mar; 6(11): 49-60. http://www.armanshahrjournal.com/article_33464.html?lang=fa
8. Soheili J, Diba D. How Government Systems Have Influenced the Emergence of Nationalist Architectural Movements in Iran and Turkey. *Bagh-e Nazar*. 2010 Jun; 7(14): 2744. http://www.baghsj.com/article_17.html?lang=fa
9. Pourzargar M, Abedini H. Explaining the Components of Contemporization and Quality Improvement of Emamzadeh Saleh's (AS) Adjacent Texture. *Naqshejahan*. 2020 Jun 19; 10 (1): 63-74. <http://bsnt.modares.ac.ir/article-2-41168-fa.html>
10. Esmaeilian Toussi H, Etesam E. Analysis of the Architecture of the Industrial Heritage Using a Combined Method of Typology and Analytical Shape Grammar (Case Study of Textile Factories of Isfahan and Yazd in the Pahlavi Era). *Naqshejahan*. 2019 Apr 20; 9 (1):1-12. <http://bsnt.modares.ac.ir/article-2-31856-fa.html>
11. Mahdavinejad MJ, Nagahani N. The Impact of Visual Literacy on Perception of Beauty in Architectural Buildings. *Armanshahr*. 2012 Mar; 4(7):51-62. http://www.armanshahrjournal.com/article_32682.html
12. Mahdavinejad Mj, Hamzenejad M, Kamyab M. Principles and Fundamentals of Design and Building of Mosals in Contemporary Iranian Architecture based on Islamic Beliefs. *Journal of Studies on Iranian - Islamic City*. 2013; 3(9): 37-48. <https://www.magiran.com/paper/1215934>
13. Jamshidi Sh. Architectural Heritage and Urban Development: An inquiry into the role of historical buildings in regenerating the Declined urban areas in Iran: Searching for strategies. PhD thesis in Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Tehran: Shahid Beheshti University;
1. Gholami S, Soheili J, Rahbari Manesh, K. Impact of socio-cultural evolution on the determining the middle-class housing typology (in the middle and final period of second Pahlavi). *Haft Hesar Journal of Environmental Studies*. 2021 May 31; 35(10):133-150. <http://hafthesar.iauh.ac.ir/article-%DB%B1-%DB%B1%DB%B2%DB%B9%DB%B9-fa.html>
2. Aghaeimehr M, Gharehbaglou M. Identity-Based Contemporization; Case Study: Iran Contemporary Urban Districts in Pahlavi Era. *Naqshejahan- Basic studies and New Technologies of Architecture and Planning*. 2020 May 10; 10(1):11-18. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.23224991.1399.10.1.5.1>
3. Abrahamian E. A history of modern Iran. Tehran: Nashreny; 2018. https://opac.nlai.ir/opacprod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=2276701&pageStatus
4. Montazer B, Soltanzadeh H, Hosseini S B. The Effect of 18th and 19th Centuries Russian Neoclassical Architecture on the Architecture of Iranian Administrative-Service Buildings (During Qajar and First Pahlavi Eras) the Effect of 18th and 19th Centuries Russian Neoclassical Architecture on the Architecture of Iranian Administrative-Service Buildings (During Qajar and First Pahlavi Eras). *Bagh-e Nazar*. 2019 Apr; 16(70): 73-86. <https://dx.doi.org/10.22034/bagh.2019.84971>
5. Pourzargar M, Abedini H. Reading the Hidden Geometry in the Historic City and the Impact of Modern Evolution on It; Case Study: Sabzeh-Meydan, Tehran. *Naqshejahan Basic studies and New Technologies of Architecture and Planning*. 2020 Oct 21; 10(3):231-238. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.23224991.1399.10.3.1.1>
6. Pourzargar M, Abedini H, Etemadi A. The Contribution of "Street" Component in the Process of Modernization and the Development of Tehran Case Study: The Lalehzar Street. *Bagh-e Nazar*. 2021 Jan; 17(91):5-16.

2020. https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=6074907&pageStatus
21. Yavari Kolour M, Ayvazian S, Fakhar Tehrani F, Saed Samie A. Explaining the Impact of Social and Political Currents of 1921-1978 on the Formation of Contemporary Memorial Tombs of Iran. *Bagh-e Nazar*. 2020 Nov; 17(89): 5-20. <https://dx.doi.org/10.22034/bagh.2020.199826.4282>
22. Andaroodi E. Knowledge-Based Documentation of Iranian Architectural Heritage. *Honar-ha-ye-Ziba*. 2013 Apr; 18(1): 79-90. https://jfaup.ut.ac.ir/article_36359.html?lang=fa
23. Hanaei GH, Diba D, Abedini H. The Spatial Representation of Power Tolerance in Isfahan City during the Safavid Era (Case study: Allahverdikhan Bridge). *Bagh-e Nazar*. 2021 Aug; 18(98): 21-32. http://www.bagh-sj.com/article_133046.html?lang=en
24. Feilden B M, Jo Kilehto J. Evaluation for Conservation. *Haftshar*. 2003 Dec; 1(12, 13): 17-25. http://www.haftsharjournal.ir/article_8604.html
25. Nejad Ebrahimi A, Pourjafar M, Ansari M, Hanachi P. Value and its Relation with Intervention Approach in Historical & Cultural Relics. *Maremat & memari-e Iran*. 2013; 3(6): 79-98. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.23453850.1392.3.6.4.6>
26. Abbaszadeh M, Mohammad Moradi A, Soltanahmadi E. The Role of Architectural and Urban Heritage Values in Cultural Tourism Development: Case study: The historical fabric of Urmia. *Motaleate shahri*. 2015; 4(14): 77-90. https://urbstudies.uok.ac.ir/article_13010.html
27. Mason R. Assessing Values in Conservation Planning: Methodological Issues and Choices. In M. de la Torre (Ed.), *assessing the Values of Cultural Heritage Research Report* (pp. 5-30). Los Angeles: The Getty Conservation Institute; 2002. <https://www.getty.edu/conservation/publicat>
2013. <https://centlibrary.sbu.ac.ir/site/catalogue/382731>
14. Mohammadjavad Mj. High-performance Architecture: Search for Future Legacy in Contemporary Iranian Architecture. *Armanshahr*. 2017 Mar; 9(11): 129-138. http://www.armanshahrjournal.com/article_44611.html?lang=fa
15. Mahdavinejad MJ, Bemanian, MR, Khaksar N. Architecture and Identity-Explanation of the Meaning of Identity in Pre-Modern, Modern and Post-Modern Eras. *Hoviateshahr*. 2010; 4(7): 113-122. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.17359562.1389.4.7.12.7>
16. Mahdavinejad MJ, Talebhashemi S. Design and Construction Quality in the Realization of the Concept of Identity in Iranian Contemporary Architecture. *Journal of Architectural Thought*. 2017 Apr; 1(1): 94-105. https://at.journals.ikiu.ac.ir/article_288.html?lang=fa
17. Mahdavinejad, MJ. Highperformance Architecture; Reframing Future of Iranian Architecture. Tehran: Tarbiat Modares University Press; 2019. https://pub.modares.ac.ir/book_treasure.php?mod=viewbook&book_id=326&slc_lang=fa&sid=1
18. Bani-Masoud, A. Contemporary architecture in Iran; from 1925 to the present. Mashhad: Kasra Library; 2020. https://opac.nlai.ir/opacprod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=7287667&pageStatus
19. Bemanian MR. Factors affecting architecture and urban development in Pahlavi the first period. *Modarres-e Honar*. 2006; (1), 1-8. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/369951/>
20. Haghiri S, Kamelnia H. Theory of Modernity in Iranian Architecture. Tehran: Fekreno;

- environment. 2014 Sep 13; 33 (146): 91-106.
<http://jhre.ir/article-۱-۶۶۳-fa.html>
35. Taghvaie H. From Style to Identity in Architecture. *Honar-Ha-Ye-Ziba: Memory Va Shahrasi*, 2012 Jul;17(2):65-74.
<https://dx.doi.org/10.22059/jfaup.2012.30161>
36. Soleimani M, Etesam I, Habib F. Recognizing the concept and principles of identity in architecture. *Hoviatshahr*. 2016; 10(25):15-26.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.17359562.1395.10.1.2.7>
37. Mirmoghtadaee M. Criteria for recognizing and evaluating the physical identity of cities. *Honar-ha-ye-ziba Memari-va-shahrasi*. 2004;19:26-17.
https://journals.ut.ac.ir/article_10688.html
38. Atashinbar M. Continuity of Identity in the Urban Landscape. *Bagh-e Nazar*. 2009 November; 6(12): 45-56.
http://www.bagh-sj.com/article_32.html
39. Khoddami Poor A, Zabihi H, Mofidi shemirani S. Evaluation of components influential on promotion of landscape identity of architecture of contemporary views .*Urban Research and Planning*. 2020; 11(41):197-214.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.22285229.1399.11.41.13.2>
40. Vaezi M, Alimardani M. The concept of entity and a philosophical approach to entity and city nature. *Bagh-e Nazar*. 2018 Aug; 15 (62):47-56.
<https://dx.doi.org/10.22034/bagh.2018.66285>
41. Pourjafar MR, Zabihi H, Sadat Hashemi Demneh L, Taban M. Phenomenology of Identity and Place in Historical Context. *Journal of Studies on Iranian - Islamic City*.
https://www.bagh-sj.com/article_11716.html
28. Lipe WD. Value and Meaning in Cultural Resources. In H. Cleere (Ed.), *Approaches to the Archaeological Heritage: A Comparative Study of World Cultural Resource Management Systems* (pp. 1-11). Cambridge; Cambridge University Press: 1983.
<https://core.tdar.org/document/179593/value-and-meaning-in-cultural-resources>
29. Feilden B M. *Conservation of Historic Buildings*. London; Architectural Press: 2003.
<https://www.routledge.com/Conservation-of-Historic-Buildings/Feilden/p/book/9780750658638>
30. Poursarrajian M. Values of Historical Neighborhood and Criteria of Change According to Residents. *Bagh-e Nazar*. 2015 Nov; 12(35): 39-52
http://www.bagh-sj.com/article_11716.html
31. Mahdavinejad MJ, Dideban M, Bazazzadeh H. Contemporary Architectural Heritage and Industrial Identity in Historic Districts, Case Study: Dezful. *Journal of Studies on Iranian - Islamic City*. 2016; 6(22): 41-50 .
<https://www.magiran.com/paper/1613706>
32. Rahimi R, Heidar Nattaj V, Najjari Alamoti Y, Anvarifar S. Investigating Green Tourism and Cultural Development of Local Communities with Emphasis on Contemporization of Mazandaran Industrial Heritage. *Naqshejahan*. 2022 Mar 26; 12 (1):84-104. <http://bsnt.modares.ac.ir/article-2-58080-fa.html>
33. Shahbazi Chegeni B, Dadkhah K, Moeini M. The study of identity-making patterns in the identity of contemporary Iranian architecture. *Motaleate tatbigi honar*. 2014; 4(8):113122.
<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=239070>
34. Damyar S .Relationship between human perceptual dimensions with factors of identity in architecture. *Housing and rural*

- <https://dx.doi.org/10.22059/jfaup.2016.61098>
49. Mirzahosseini M, Soltanzadeh H, Alborzi F. The Role of German Engineers on Contemporary Iranian Architecture (With Emphasis on the First Pahlavi Period between 1925 and 1941). *Bagh_e Nazar*. 2019Sep;16(75):53-70. <https://dx.doi.org/10.22034/bagh.2019.142486.3708>
 50. Ansari H. An Introduction to Contemporary Architecture of Iran. Tehran: Sabzan: 2018. https://opac.nlai.ir/opacprod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=4362369&pageStatus
 51. Fardpour S, Dolatabadi F, Mahdavinejad M. Reading the Schema of the Contemporary Urban Building Facade of Tehran in the First and Second Pahlavi Eras. *Armanshahr*. 2021 Sep;14(35):149-164 . <https://dx.doi.org/10.22034/aaud.2020.204911.2018>
 52. Falamaki M M. Formation of architecture in Iran and west experiences. Tehran: Faza Publication; 2013.https://opac.nlai.ir/opacprod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=567271&pageStatus
 53. Joodat M R. The future architecture of Iran. *Journal of Architecture and Urban Planning*. 1997;4041.<http://markazmemari.com/index.aspx?pageid=434>
 54. Pakdaman B. A brief look at the ways and trends of architecture in Tehran. Tehran Book: Volumes 5 &6; 1997.
 55. Habibi S M. Description of intellectual currents of architecture and urban planning in contemporary Iran. Tehran: Iran culture studies; 2018.https://opac.nlai.ir/opacprod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=793338&pageStatus
 56. Saremi AA. Sustainable values in Iranian architecture. Tehran: V.6th Cultural Heritage; 1997<https://gatornin.netlify.app/kiefer-technic-showroom-pdf.html>
 57. Bani-Masoud A. Iranian Contemporary Architecture. Tehran: Honar-e Memari; 2015.https://opac.nlai.ir/opacprod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=1214515&pageStatus
 - 2011;1(3):1120.<https://www.magiran.com/paper/902440>
 42. Parvizi E. Identifying the Authentic Cerebration Criteria in the Modern Architecture of Valuable Historical Urban Textures in Order to Improve the Physical Identity of Historic Urban Textures (Case Study: Historic Urban Texture of Imamzade Yahya in Oodlajan). PhD thesis in Architecture, Faculty of Art and Architecture.Tehran: Tarbiat Modares University;2015Jun15. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/77b1fd3e12c47eeef04378c3a6a75955>
 43. Changizi N, Ahmadian R. Investigating Urban Space Identity Indicators in the Historical Context of a Case Study: Kerman Market. *Journal of Iranian city studies_ Islamic*.2013;11:53-63. <https://www.magiran.com/paper/1304580>
 44. Javadi M, Boudagh M, Makani V. Introduction to the identity of the built environment by elements of location, space and body. *Urban Management*. 2015 Jan 4; 14(41):139-159. <http://ijurm.imo.org.ir/article-1-712-fa.html>
 45. Nasr T, Majedi H. The Significance of “Identity” in Urban Planning. *Armanshahr*. 2014 March; 6(11): 269-277. http://www.armanshahrjournal.com/article_33478.html?lang=en
 46. Bavar S. The Advent of New Architecture in Iran. Tehran: Faza Publication; 2009. https://opac.nlai.ir/opacprod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=1214515&pageStatus
 47. Hagh Jou A, Soltan Zadeh H, Tehrani F, Ayvazian S. The Trends and Theoretical Approaches of Public and Government Buildings’ Architecture on the First and Second Pahlavi era. *Islamic Arts*. 2019 Jul; 15(34):154-170. <https://dx.doi.org/10.22034/ias.2019.95820>
 48. Mahdizadeh S, Hanachee P. The role of Western Orientalists in restoration of historical buildings during the Pahlavi era, Iran (1925-1979). *Honar-Ha-Ye-Ziba*. 2017 Apr; 21(3): 5-14.

- http://bsnt.modares.ac.ir/article-2-59715-fa.html
66. Mahdavinnejad M, Bemanian M, Molaee M. Architecture in context- Inspiration of contextualism in designs. Naqshejahan. 2011 Nov23;1(1):21-34.
http://bsnt.modares.ac.ir/article-2-1837-fa.html
67. Haghir S. Stylistics of Art-Nouveau in the Contemporary Architecture of Iran. Honar-ha-ye-ziba Memari-va-shahrsazi. 2008 Oct; 35:63-73.
https://journals.ut.ac.ir/article_27122.html
68. Shirazi AA, Younessi M. TImpact of nationalism on the architecture of government buildings during the first Pahlavi period. Journal of Studies on Iranian - Islamic City.2011Jul;1(4):59-69.
https://www.magiran.com/paper/938304?lang=en
69. Etesam, I., & Mirmiran, H. 75 years of Public Buildings Experience. Tehran: Payam Sima Design and Publishing Company; 2000.
https://www.mrud.ir/books/ID/33
70. Daniel V. Nicolia Marcov architecture. Tehran: Did; 2003.
https://opac.nlai.ir/opacprod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=702767&pageStatus
71. Ghobadian V. Theories and styles in contemporary Iranian architecture. Tehran: Elm-e Memar; 2013 .
https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=3102989&pageStatus
72. Soltanzadeh S, Yosefi Tazakor M, Raeisi I, Kiani Hashemi M. The Study in Architects' Thoughts Evolution in Pahlavi Era by Using Content Analysis. Haft Hesar J Environ Stud. 2020Jul31;8(32):71-84.
10.29252/hafthesar.8.32.8
73. Rajabi P. Iranian architecture in the Pahlavi era. Tehran: Meli University; 1976.
https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=884400&pageStatus
- efListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=1600294&pageStatus
58. Ayatollahi H. Iran Book, History of Art. Tehran: Al-Mahdi International Publications; 2000.
59. Kiani M. Architecture of Pahlavi the First. Tehran: Institute for Iranian Contemporary HistoricalStudies;2004 .
https://opac.nlai.ir/opacprod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=730488&pageStatus
60. Iraj J, Norouzborazjani V. Nikolai Markov`s Architecture Effect on Identity of Tehran City. National Studied Journal. 2017 Jun; 18(70):133-144.
https://dorl.net/dor/20.1001.1.1735059.1396.18.70.8.4
61. Mazhari M M, Armaghan M, Alborzi F. Recognition of the representation and fusion of Orientalism discourse in contemporary Iranian architecture of the first Pahlavi era. Journal of Architectural Thought. 2021 Nov 10;5(10):293-309.
https://dx.doi.org/10.30479/at.2020.13331.1526
62. Joze Piry A, Matin M. His toricism in the Contemporary Iranian Architectural Compilation Books during 2000s. Hoviatshahr. 2020 Nov; 14(3):103-122.
https://dx.doi.org/10.30495/hoviatshahr.2020.14594
63. Razavipour MS, Zakeri MM. Investigating Iranian Islamic Identity in Architecture of Mehr Residential Projects. National Studies Journal.2018Oct;19(75):123-140.
https://dorl.net/dor/20.1001.1.1735059.1397.19.75.7.0
64. Hanachi P, mollazadeh F, Fadaei Nezhad Bahramjerdi S. Developing the conceptual framework of value-based management in cultural and historical places (Looking at the Islamic Culture). Naqshejahan. 2017 Oct 16; 7 (3): 1-14. http://bsnt.modares.ac.ir/article-2-5582-fa.html
65. Mottaghi M, Norouzborazjani V. Network of In-Between Spaces and Sustainable Integration of Industrial Heritage and Context; Case Study: Hamedan Historic Neighborhoods. Naqshejahan. 2022 Mar 26; 12(1):105-127.